

ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - (၂၁) ရာစုပင်လုံ
ဒုတိယ အစည်းအဝေးသို့ တင်သွင်းသော

အမျိုးသားအဆင့်နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲဆိုင်ရာ
လူမျိုးအလိုက်ကျင်းပသောကရင်အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲမှ ရရှိသည့်

လူမှုရေးကဏ္ဍ

ပြန်လည်နေရာချထားရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့်
လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ

ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဆိုင်ရာ
ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်သောအခြေခံမူများ

နှင့်

လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်သောအခြေခံမူများ

ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဆိုင်ရာ
ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်သောအခြေခံမူများ

နိဒါန်း

နှစ်ပေါင်း (၆၀) ကျော်ကြာ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ ဒေသများအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများသည် ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ ဖိနှိပ်အကြမ်းဖက် ခံရခြင်း၊ အိမ်များ၊ ရွာများ၊ လယ်ယာနှင့် စားပင်သီးနှံများကိုနည်းမျိုးစုံဖြင့် ဖျက်ဆီးခြင်းများကို ခံခဲ့ရပါသည်။ အချို့သော တိုင်းရင်းသား ပြည်သူများမှာ ပြည်တွင်းနေရပ် စွန့်ခွာရသူများဖြစ်ခဲ့ရပြီး အချို့မှာ ပြည်ပတွင် ဒုက္ခသည်များဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ရရှိခဲ့သော ပဏာမ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့သော တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး၏ ရလဒ်ကောင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ စတင်နိုင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်မှသာလျှင် ပြည်တွင်းနေရပ် စွန့်ခွာရသူများနှင့် ဒုက္ခသည် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်အခြေချမည့် ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ် စွန့်ခွာရသူများအတွက် ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များကို စနစ်တကျ ပြုလုပ်နိုင်မှသာလျှင် ယင်းတို့၏ဘဝ ပြန်လည်ရပ်တည်ရေးအတွက် တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အရင်းခံအကြောင်းတရား

နှစ်ပေါင်း (၄၀) ကျော်ကြာ ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများနှင့် ဒုက္ခသည်ပြဿနာများသည် ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် မဖြေရှင်းနိုင်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ မတရားအသင်းအဖြစ် ကြေငြာခြင်းခံထားခဲ့ရသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအား ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မတရားအသင်းမှ ပယ်ဖျက် လိုက်ခြင်း၊ ကရင်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း (၃) ဖွဲ့နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း (၅) ဖွဲ့တို့ တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးသည့်နောက်ပိုင်းတွင် ပြည်သူလူထုနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် စိုးရိမ်စိတ်များ လျော့ပါးလာခဲ့ပြီး ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများကို တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းနှင့်အတူ ယုံကြည်မှုများ တည်ဆောက်လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။

အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများရှိနေသကဲ့သို့ ဆုတ်ယုတ်မှုများလည်း ရှိနေပါသည်။ မြန်မာ့တပ်မတော်မှ ရှေ့တန်းစခန်းများကို ရုပ်သိမ်းခြင်းများမရှိသည့်အပြင် ထိုစခန်းများကို ပိုမိုကောင်းမွန်ပြီး ခိုင်မာလာအောင် ဆောက်လုပ်လာသောကြောင့် ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများသည် မိမိတို့၏ နေရပ်ကို မပြန်နိုင်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် စီးပွားရေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် မြေယာအမြောက်အများ သိမ်းယူခြင်း၊ သတ္တုတွင်းများ

တူးဖော်ခြင်း၊ တာတမံစီမံကိန်းကြီးများ တည်ဆောက်ခြင်း စသည့် အကြီးစား စီးပွားရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကြောင့် ဌာနေပြည်သူလူထုအတွက် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းခံရမည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိအားပေးမှု အသစ်တစ်မျိုးဖြစ်လာပြီး လူနေမှုပတ်ဝန်းကျင်၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းမှုများကို ပျက်စီးစေပါသည်။

ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ ဒေသများအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ အခြေအနေသည် ကာလရှည်ကြာစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့သော စစ်ပွဲများကြောင့် ဆင်းရဲနေကြရပြီး ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ ရှိနေပါသည်။ အစားအသောက်၊ နေစရာ၊ မြေယာနှင့် ရေပြဿနာ များလည်းရှိနေပါသေးသည်။ မြေမြှုပ်မိုင်းများလည်း ဖယ်ရှားနိုင်မှုမရှိသေးပါ။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေများကြောင့် ဌာနေလူထုအနေဖြင့် မိမိတို့၏ နေရပ်ဌာနေသို့ ပြန်လာနိုင်ရန် အခက်အခဲ များ ရှိနေပါသည်။

ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ နေရပ်ဌာနေသို့ ပြန်သွားသောအခါ အစိုးရ (သို့မဟုတ်) ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများမှ စီစဉ်ဆောင်ရွက် ပေးခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် စီစဉ်ပြီး ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုသည့် အစီအစဉ်များဖြစ်ရန် ကရင့်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ကရင့်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ထောက်ခံပြောဆိုခဲ့သော အစီအစဉ်များ ရှိခဲ့ပါသည်။ ဒုက္ခသည်များ၏ ပြန်လည်နေရာချထားရေး အဆင်ပြေချောမွေ့ရန်နှင့် မိမိတို့၏ နေရပ်ဌာနေသို့ ပြန်သွားနိုင်ရေးနှင့် မိမိတို့၏ အစီအစဉ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး အတွက် မိမိတို့ လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ဦးဆောင်မှုအတိုင်းသာ ဖြစ်ရပါမည်။

ရည်မှန်းချက်

ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများအတွက် တည်ငြိမ်အေးချမ်း၍ ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို စနစ်တကျ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်။

ရည်ရွယ်ချက်

- ၁။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများ စိတ်ချလုံခြုံစွာ ပြန်လည်အခြေချ နေထိုင် နိုင်ရန်။
- ၂။ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်သော ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများ လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ အဆင်ပြေချောမွေ့စွာဖြင့် ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်ရေးနှင့် ပြန်လည် ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် စိတ်အားထက်သန်စွာ ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ရန်။
- ၃။ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်သော ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများအတွက် လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်ရန်။

ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

၁။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများသည် အခြေအနေအရပ်ရပ်ကြောင့် မြန်မာပြည်တွင်းရှိ မိမိနေရပ်ဒေသများကို စွန့်ခွာခဲ့ရသူများဖြစ်ကြပြီး မိမိနေရပ်နှင့် မိမိ သွားရောက်လိုရာ အခြားဒေသသို့ လုံခြုံဘေးကင်းစွာ အခြေချနေထိုင်နိုင်သည်။

၂။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများသည် မြန်မာနိုင်ငံသားများ ဖြစ်ကြသည့် အလျောက် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး၊ တန်းတူအခွင့်အရေးနှင့် တရားဥပဒေ၏ ကာကွယ်ပေးမှု အပြည့်အဝ ခံစားခွင့်ရှိသည်။

၃။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ် စွန့်ခွာရသူများသည် စွန့်ခွာမသွားခင်က နေထိုင်ခဲ့သော ရွာမြေ၊ ဓားမဦးချလုပ်ကိုင်ခဲ့သော လယ်ယာ၊ ဥယျာဉ်ခြံမြေများ၏ မူရင်းပိုင်ရှင်ဖြစ်ပြီး စနစ်တကျ ပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ မှတ်ပုံတင်ခွင့်၊ လုပ်ကိုင်ခွင့် ရရှိရမည်။

၄။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများ၏ ရရှိထားပြီးသား အသိပညာ၊ အတတ် ပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ ပညာရပ်များကို အသိအမှတ်ပြုပြီး၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း လုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးပြုနိုင်ရန် အာမခံချက်ရှိရမည်။

၅။ မိမိဒေသရင်း၌ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်သူများ၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူနေမှုဘဝ လုံခြုံရေးများကို ကာကွယ်ခြင်း အစီအစဉ်များ ထားရှိရမည်။

၆။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်ရန်၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကာလတစ်လျှောက်လုံးအတွက် ဝန်ဆောင်မှု များ ရရှိရန် အပြည့်အဝ အခွင့်အရေးရှိရမည်။

၇။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများကို ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိစေဘဲ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာပြီး ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကို ဦးတည်၍ စနစ်တကျ အစီအစဉ်များ ချမှတ်လုပ်ဆောင်ရမည်။

၈။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများ ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည် ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များသည် နိုင်ငံရေးအရ တည်ငြိမ်မှုနှင့် လုံခြုံမှုအတွက် အာမခံချက်များရှိရန် ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်သည့်အပြင် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စိတ်အားထက်သန်ပြီး ပြန်လိုသည့် နေရပ်ဒေသကို တည်ရှိဆဲ အခြေအနေပေါ် မူတည်၍ မိမိဆန္ဒအလျောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်၊ ဘဝပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ရေး အာမခံချက် အပြည့်အဝနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစေရေးအတွက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းဆုံးဖြတ်ပြီး စနစ်တကျ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

၉။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများအား ပြန်လည်နေရာချထားရာတွင် နိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပြီး နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကဒ်နှင့် အိမ်ထောင်စုစာရင်း စသည်တို့ ရရှိရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

- ၁၀။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများ ပြန်လည်နေရာချထားရေးတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကူညီထောက်ပံ့မှုများကို တရားဝင် ရရှိနိုင်ရန်နှင့် ရေရှည် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုများ ရရှိရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ၁၁။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများအား ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များ ချောမွေ့ရေးနှင့် အဆင်ပြေကောင်းမွန်စေရေးအတွက် ပြန်လည်နေရာချထားရေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းပြီး ထိုကော်မတီ၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် အားလုံးပါဝင်သဘောတူညီသတ်မှတ်သောနေရာတွင် ပြန်လည်နေရာချထားရမည်ဖြစ်သည်။
- ၁၂။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများအား ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အဆင့်တိုင်း၌ သက်ဆိုင်သူအားလုံး ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုများရှိခြင်းနှင့် တာဝန်ယူခြင်း၊ တာဝန်ခံခြင်းတို့ ရှိရမည့်အပြင် လေ့လာစောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်း (Monitoring and Evaluation) စနစ်လည်း ထားရှိရမည်။
- ၁၃။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးကို အကောင်အထည်ဖော်မီ အချင်းချင်းအကြား ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ၊ အထူးသဖြင့် ပြန်လည်အခြေချမည့်သူများနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရာတွင် လက်ခံမည့် မူရင်းဌာနေ လူထုများ ထိခိုက်နစ်နာမှုမရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ရမည်။
- ၁၄။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများ ပြန်လည်အခြေချပြီးသည့်နောက်ပိုင်း နေရပ်စွန့်ခွာမှု ထပ်မံမဖြစ်ပွားစေရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် တပ်မတော်၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက တာဝန်ယူရမည်။
- ၁၅။ ဒုက္ခသည်နှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများ ပြန်လည်နေရာချထားရာတွင် ပညာသင်အရွယ် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ သင်ယူရရှိထားသော အတန်းပညာကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ယင်းတို့ ဆက်လက်၍ ပညာသင်ကြားနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- ၁၆။ သဘာဝသစ်တော ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း အစီအစဉ်များနှင့် အခြားမည်သည့် စီမံကိန်းများကြောင့်မဆို ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာမှု မဖြစ်ပွားအောင် ဆုံးရှုံးနစ်နာမှု ခံစားရရှိနိုင်သည့် ဒေသခံများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ဆွေးနွေး၍ ဆုံးရှုံးနစ်နာမှု မရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ၁၇။ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် သက်ဆိုင်သူ တာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် ဒုက္ခသည်နှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာရသူများ၏ မူရင်းပိုင်ဆိုင်ခဲ့သော လယ်ယာ၊ ခြံမြေများကို ပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ ဆုံးရှုံးခဲ့သော အိုးအိမ်၊ မြေယာ၊ လယ်ယာ၊ ခြံမြေများအတွက် ပြန်လည်အစားထိုးပေးရန် (သို့မဟုတ်) နစ်နာမှုကို ပြန်လည်ပေးဆောင်ရန် တာဝန်ရှိသည်။

လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုအဆင့်ဆင့်

၁။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ လူထုအခြေပြု လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဒေသန္တရ တာဝန်ရှိသူများ ပါဝင်သော ဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်နေရာချထားရေးကော်မတီတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းသွားမည်။ အစီအစဉ်တွင် အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ် အနည်းဆုံး (၃၀%) ပါဝင်နိုင် ရမည်။ ဤကော်မတီမှ အစီအစဉ်များကို သက်ဆိုင်သူများနှင့် တစ်ဆင့်ချင်းစီ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးသွားရမည်။

၂။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးလုပ်ငန်းစဉ် တစ်လျှောက်လုံးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ပြီးမြောက်သည်အထိ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသန္တရ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအပြင် အထူးသဖြင့် နယ်စပ်ဒေသမှ ဒုက္ခသည်များကို ကူညီခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံရှိပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသော ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများ ဥပမာအားဖြင့် (TBC-The Border Consortium) ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်ကူညီ ရမည်။ ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မတီနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်သွားရမည်။

၃။ ဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်နေရာချထားရေးကော်မတီသည် လူသားချင်းဆိုင်ရာ ကူညီ ထောက်ပံ့မှုများကို ဒုက္ခသည်များ မိမိတို့၏ ခြေပေါ်တွင် မိမိတို့ရပ်တည်နိုင်သည်အထိ ကူညီ ထောက်ပံ့ရမည်။

၄။ ကူညီထောက်ပံ့မှုများတွင် ဒုက္ခသည်များအတွက် အလုပ်လုပ်နေသော အဖွဲ့အစည်းများရှိ ဝန်ထမ်းများ၏ ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သော ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့ကို အခြေခံပြီး ဌာနပြည်သူလူထုနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားသူများအား ကူညီထောက်ပံ့မှု အပြည့်အဝ ရရှိနိုင်ရန် အရည်အသွေးမြင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။

၅။ လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကို ဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်နေရာချထားရေး ကော်မတီမှ ဦးဆောင်ပြီး ဒုက္ခသည်များ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကရင်ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပါဝင်အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ရမည်။ လုပ်ငန်းအကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအပြင် တာဝန်ယူမှုများဖြင့် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရမည်။ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်တိုင်းတွင် အမျိုးသမီး (၃၀%) ပါဝင်နိုင်ရမည်။

၆။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာသူများ ပြန်လည်နေရာချထားရေးတွင် လုံခြုံရေး အတွက် အာမခံချက်ရှိရန်နှင့် လွတ်လပ်စွာ သွားလာလှုပ်ရှားနိုင်ရန် အစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကဒ်ကို သုံးလအတွင်း ပြီးစီးအောင် စီစဉ်လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။

၇။ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာသူများကို ပြန်လည်နေရာချထားမည့်နေရာတွင် မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်မှ ကင်းရှင်းစေရမည့်အပြင် တပ်ချထားသော နေရာများနှင့် ကင်းဝေး စေရမည်။

- ၈။ ဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်နေရာချထားရေးကော်မတီသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၊ ပြည်ထောင်စု အစိုးရတို့နှင့် ညှိနှိုင်းပြီး ဒုက္ခသည်နှင့် နေရပ်စွန့်ခွာသူများ၏ ပညာရေးအဆင့်အတန်း များကို ပြည်နယ်/ ပြည်ထောင်စု၏ ပညာရေးအစီအစဉ်များနှင့် သဟဇာတဖြစ်ရန် လုပ်ဆောင်သွားရမည်။
- ၉။ အစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ ပြည်တွင်းလူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများက ပြန်လည် နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအစဉ်များကို ရေးဆွဲရာတွင် လူသားချင်း ဆိုင်ရာ ကူညီထောက်ပံ့မှုကို မိမိကိုယ်မိမိ ရပ်တည်နိုင်သည်အထိ အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲ ချမှတ်ရမည်။
- ၁၀။ ဒုက္ခသည်နှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာသူများသည် မိမိတို့၏ နေရပ်ဌာနေသို့ ပြန်လည် အခြေချနေထိုင်ရန် ဆန္ဒမရှိသူများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ဆန္ဒအလျောက် ပြန်လည်နေထိုင် လိုသော နေရပ်သို့ သွားရောက်နေထိုင်ရန် အခွင့်အရေးရှိပြီး ယင်းတို့အတွက် သီးသန့် အာမခံချက်ရှိသော အစီအစဉ်များ ချမှတ်ပေးရမည်။
- ၁၁။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးအစီအစဉ်တွင် ကလေးသူငယ်၊ ကလေးငယ်ရှိသော မိခင်၊ ကိုယ်ဝန်ရှိ မိခင်၊ သက်ကြီးရွယ်အို၊ မသန်စွမ်းသောသူများနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သော/ ခုခံနိုင်စွမ်းနည်းပါးသောသူများ (Vulnerable People) အတွက် အထူးအစီအစဉ်များ လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။
- ၁၂။ ဒုက္ခသည်နှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာသူများ ပြန်လည်နေရာချထားရေးလုပ်ဆောင်ရန် အသင့်တော်ဆုံးအချိန်သည် နိုင်ငံရေးအရ အာမခံချက်များနှင့် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုများ ရရှိပြီးသော အချိန်ဖြစ်သည်။
- ၁၃။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးတွင် ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာသူများ၏ မူလနေရပ်ကို ဦးစားပေးမည်ဖြစ်သော်လည်း ယင်းတို့အနေဖြင့် မည်သည့်နေရပ်တွင် ပြန်လည်နေထိုင်လိုသည်ကို မိမိကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၁၄။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးမတိုင်မီ ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် မိမိတို့၏ နေရပ်ဌာနေနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားမည့်နေရာများကို ကြိုတင်၍ မိမိကိုယ်တိုင် သွားရောက်လေ့လာ ကြည့်ရှုခွင့်ရှိသည်။
- ၁၅။ ဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်နေရာချထားရန် မြေနေရာအတွက် လက်ခံမည့် ဌာနေ ပြည်သူလူထုနှင့် သွားရောက်တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းပြီး လက်ခံမည့် ပြည်သူလူထု၏ ဆန္ဒသဘော ထားနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ၁၆။ ဒုက္ခသည်နှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာသူများ ပြန်လည်နေရာချထားရန်နေရာသည် ဌာနေပြည်သူလူထုများအတွက် အခက်အခဲများ မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ ထိုဌာနေပြည်သူလူထု တို့၏ နစ်နာမှုအတွက် ပြန်လည် ရသင့်ရထိုက်သော အခွင့်အရေးများကို ရရှိရပါမည်။

- ၁၇။ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်သော မိသားစုတိုင်းသည် မိမိတို့မိသားစု၏ လူဦးရေနှင့်အညီ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော မြေနေရာများကို စီစဉ်ပေးရမည်။
- ၁၈။ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်သော မိသားစုတိုင်းသည် မိမိတို့မိသားစုဝင်များ၏ ရရှိထားသော ပညာရပ် အဆင့်အတန်းနှင့်အညီ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးရမည်။
- ၁၉။ မိမိတို့၏ နေရပ်ဌာနေသို့ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်သူများအနေဖြင့် ယခင်က ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သော မြေနေရာများ ပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် ပြေလည်စေရန် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

နိဂုံး

အထက်ပါဖော်ပြချက်များသည် ကရင့်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကရင့်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးပွဲများမှ ရရှိလာသော အခြေခံမူများဖြစ်သည်။ ထိုအခြေခံမူများကို အခြေခံပြီး ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါက တည်ငြိမ်အေးချမ်း၍ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ပြန်လည် နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်သော အခြေခံမူများ

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ စုပေါင်းနေထိုင်သည့် နိုင်ငံ ဖြစ်သည့်အလျောက် ပထဝီဝင်အနေအထား၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများ၊ အသက်မွေးဝမ်း ကြောင်းမှုပုံစံအချို့သည် မတူညီ ကွဲပြားမှုများ ရှိကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်းရင်းသားများ အားလုံးတန်းတူသော လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးရှိရန် လွန်စွာ အရေးကြီးလှပါသည်။ ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတော်ကို တည်ဆောက်ရာတွင် လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးအခန်းကဏ္ဍသည် လွန်စွာ အရေးကြီးလှပါသည်။ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေး အစီအမံများ ရှိမှသာလျှင် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည်လည်း ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍတွင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေး၊ စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ကြန်အင်လက္ခဏာများ၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း၊ လူမှုဘဝလုံခြုံရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး၊ မသန်စွမ်းနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများ ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေး၊ လူငယ်စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး၊ အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးငယ်များအတွက် အထူးစီမံချက်များ ထားရှိရေး စသည်တို့ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်မှသာလျှင် တည်ငြိမ်အေးချမ်း၍ သာယာဝပြောသော လူ့ဘောင်သစ်ကြီးကို တည်ဆောက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ရည်မှန်းချက်

တည်ငြိမ်အေးချမ်း၍ သာယာဝပြောသော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက် ရာတွင် နိုင်ငံသားများ၏ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ပြည့်ဝစွာ ခံစားရရှိပြီး တာဝန်သိ နိုင်ငံသားကောင်းများအဖြစ် လျှောက်လှမ်းနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်

- ၁။ ကရင်လူမျိုးအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားအားလုံးတို့သည် တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေး၊ အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေး စံနှုန်းပြည့် ရရှိရန်။
- ၂။ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အရည်အသွေး ပြည့်မီတိုးတက်မှုမှ အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံး တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးရန်။
- ၃။ စည်းလုံးညီညွတ်စွာဖြင့် တစ်မျိုးသားလုံး၏ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးကို အောင်မြင်စွာ ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်။
- ၄။ လူမှုဘဝမြှင့်တင်ရေးတွင် အဓိကလိုအပ်သော ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးနှင့် စောင့်ရှောက်ရေး လုပ်ငန်းများကို အစီအစဉ်တကျ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်။

ကရင်အမျိုးသားများ၏ လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူ

- ၁။ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အခြေခံရပိုင်ခွင့်နှင့် အခွင့်အရေးများကို ကျား၊ မ၊ အသက်အရွယ်၊ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ ဆင်းရဲ၊ ချမ်းသာ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ တန်းတူညီမျှစွာ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၂။ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဒေသလိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီသည့် စီမံကိန်းများကို ဒေသခံပါဝင်မှု အလေးထားခြင်းစနစ်နှင့် ထိခိုက်ကင်းဝေးရေးမူဘောင် (Do no Harm Framework) ကို အခြေပြု၍ သက်ဆိုင်သူများအားလုံး၏ ပါဝင်ဆုံးဖြတ်မှုနှင့် အတူ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းနှင့် တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုများရှိခြင်းဖြင့်သာလျှင် လုပ်ငန်း ဖော်ဆောင်ရမည်။
- ၃။ လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (Stakeholders) များမှ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရမည်။
- ၄။ အလုပ်ကို လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်နိုင်ခြင်း၊ မျှတသော လုပ်ခလစာရရှိခြင်း၊ လုပ်ခလစာ ရရှိခြင်း၊ စိတ်ချလုံခြုံသော အလုပ်ပတ်ဝန်းကျင် ရရှိခွင့်၊ သမဂ္ဂများတွင် ပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်းနှင့် အနားယူအပန်းဖြေခွင့် စသည့် အခွင့်အရေးများကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၅။ လက်သင့်ခံနိုင်သော လူနေမှုအဆင့်အတန်းတစ်ခု ရရှိခွင့်ရှိသည်။
- ၆။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်နှင့် သင်ကြားနိုင်ခွင့်၊ အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ပညာရေး (သို့) အသုံးချနိုင်သော ပညာရေးကို သင်ယူခွင့်၊ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများ ဖွင့်လှစ်ခွင့်၊ အခမဲ့အစိုးရပညာရေးစနစ် စသည်တို့ကို ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့် ရှိသည်။
- ၇။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့်ဆိုင်သော ပညာရေးကို သင်ယူနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၈။ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို ဖော်ထုတ် ကာကွယ် ထိန်းသိမ်းခွင့်ရှိသည်။
- ၉။ အလုံးစုံ လွှမ်းခြုံနိုင်သော ကျန်းမာရေးစနစ် ရရှိခွင့်နှင့် တတ်နိုင်သော ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ကုန်ကျစရိတ်ကိုသာ ပေးဆောင်ခြင်းကို လူတိုင်း ခံစားခွင့်ရှိသည်။
- ၁၀။ ဒေသတိုးတက်မှု၊ ဒေသခံလူထုအတွက် တရားမျှတမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းနိုင်မှုအကြား မျှတသော အခြေအနေတွင် တည်ရှိနိုင်ရန်စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရမည်။
- ၁၁။ ဝင်ငွေမရှိသော အိမ်ထောင်စုများနှင့် ဝင်ငွေအလွန်နည်းပါးသော အိမ်ထောင်စုများကို ငွေကြေးအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ငွေကြေးမဟုတ်သော အကူအညီများအားဖြင့်သော် လည်းကောင်း ထောက်ပံ့ရမည်။
- ၁၂။ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ်ကို ဝိုင်းဝန်းကာကွယ်တိုက်ဖျက်ရမည်။

ကရင်အမျိုးသားများ၏ လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများ

- ၁။ ပြည်တွင်းပြည်ပ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ၏ လူမှုဘဝဖူလုံရေးနှင့် လုံခြုံရေးတို့အတွက် အကာအကွယ်ပေးရမည်။
- ၂။ အလုပ်လုပ်နိုင်သော အသက်အရွယ်ရှိသည့်လူတိုင်း သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော အခကြေးငွေ ရရှိသည့် အလုပ်အကိုင် ရှိရမည်။
- ၃။ အလုပ်သမားတိုင်းသည် ကျိုးကြောင်းညီညွတ်သော အလုပ်ချိန်၊ လစာပြည့် အနားယူခွင့်၊ အချိန်ပိုကြေးခံစားခွင့်၊ မတော်တဆ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရ/သေဆုံးမှု နစ်နာကြေး စသည်တို့ကို အပြည့်အဝ ရရှိခံစားခွင့်ရှိရမည်။
- ၄။ လူသားတိုင်းသည် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ နေထိုင်၊ လုပ်ကိုင်၊ စားသောက်နိုင်ရန် ဖန်တီးပေးရမည်။
- ၅။ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များမှ အခြေခံပညာ၊ အဆင့်မြင့်ပညာနှင့် အသုံးချပညာရပ်များကို မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းသင်ကြားနိုင်ရမည်။
- ၆။ လူတိုင်းအတွက် အကျုံးဝင် ပညာရေးစနစ်တွင် ဉာဏ်ရည်မမှီသောသူများ၊ မသန်စွမ်းသူများနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော သူများအတွက် ပညာရေးအစီအမံများ ပါဝင်ရမည်။
- ၇။ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေး ဖော်ဆောင်ရာတွင် လူမျိုးတိုင်း စာတတ်မြောက်ရေး၊ ကျောင်းပြင်ပ ပညာရေးနှင့် တစ်သက်တာလုံး သင်ယူလေ့လာမှုကို အာမခံချက်ပေးသည့် ပညာရေးစနစ်နှင့် အရည်အသွေးပြည့်မီသော ပညာရေးစနစ်များ ရရှိစေရမည်။
- ၈။ တိုင်းရင်းသားများ၏ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေး ဖော်ဆောင်ရာတွင် မိခင်ဘာသာစကားကို အခြေပြုသော ပညာရေးစနစ်၊ လွတ်လပ်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်သော အမျိုးသားကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များ ဖွင့်လှစ်နိုင်ရမည်။
- ၉။ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေး ဖော်ဆောင်ရာတွင် ရိုးရာဓလေ့နှင့်ဆိုင်သော ကျွမ်းကျင်မှုပညာရပ်များ၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပညာရပ်၊ ယင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော အဆင့်မြင့်ပညာရပ်များကို လွတ်လပ်စွာ သင်ယူနိုင်မှုနှင့် တီထွင်ကြံဆ တွေးတောနိုင်မှုကို ဖော်ဆောင်ပေးရမည်။
- ၁၀။ ကျွမ်းကျင်အလုပ်သမားများ ပေါ်ထွက်လာစေရန် လုပ်ငန်းခွင်သင်တန်းများတွင် တက်ရောက်ဆည်းပူးလေ့လာခွင့်နှင့် လုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- ၁၁။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကုမ္ပဏီများ ဝင်ရောက်လာသောအခါ ယင်းတို့သည် ဒေသရှိ လူစွမ်းအား အရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုရမည့်အပြင် စီမံခန့်ခွဲမှုနည်းပညာများနှင့် လုပ်ငန်းခွင် ပညာရပ်များကိုပါ သင်ကြားပေးရမည်။
- ၁၂။ ဘာသာစကား၊ စာပေ၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ သမိုင်း အမွေအနှစ်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို ဖော်ထုတ်၊ ကာကွယ် ထိန်းသိမ်း မြှင့်တင်ရမည်။

- ၁၃။ ကရင်လူမျိုးတို့ ကိုယ်ပိုင်ကြန်အင်လက္ခဏာများဖြစ်သော လူနာမည်၊ လမ်း၊ ရွာ၊ မြို့ အမည်များကို ကရင်အမည်ဖြင့် တရားဝင် မှည့်ခေါ်ခွင့်ရှိရမည်။
- ၁၄။ မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်ဝန်းကျင်ရှိ တောတောင်၊ ရေမြေ၊ သဘာဝအလှအပနှင့် အမွေအနှစ် များကို ထိန်းသိမ်း၍ သန့်ရှင်းသာယာလှပသော ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်းဖြစ်စေရန် စီမံ ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ၁၅။ ဒေသခံလူထုနစ်နာမှုမရှိဘဲ မျှတသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ခွင့်နှင့် သဘာဝ သယံဇာတ များကို စနစ်တကျ ထုတ်ယူသုံးစွဲနိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- ၁၆။ အရေးပေါ် အခြေအနေများ အပါအဝင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုကို လက်လှမ်းမှီနိုင်သည့် အလုံးစုံလွှမ်းခြုံသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ် ထားရှိရမည်။
- ၁၇။ တစ်မျိုးသားလုံး၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကို ဖွံ့ဖြိုးစေမည့် ရိုးရာ အားကစားများကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်း အပါအဝင် အားကစားနှင့် ကာယပညာဆိုင်ရာ အစီအမံများကို ပြည့်စုံစွာ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ရမည်။
- ၁၈။ ဒေသထွက် သဘာဝဆေးဘက်ဝင် ပစ္စည်းများကို စနစ်တကျ သုတေသနပြုလုပ်၍ စံချိန် စံညွှန်းနှင့် ပြည့်မီသော တိုင်းရင်းဆေးဝါးများကို ဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်း ထုတ်လုပ် အသုံးပြု နိုင်ရမည်။
- ၁၉။ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးမူဝါဒ၊ မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာ ချမှတ်ရာတွင် ကရင်လူမျိုး အပါအဝင် တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်အားလုံး ပါဝင်ရမည်။
- ၂၀။ ကိုယ်ဝန်ဆောင် မိခင်များအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကလေးများ၏ ကိုယ်ကာယနှင့် ဉာဏ်ပညာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ၂၁။ ကလေးသူငယ်များ (အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသော ဒေသများမှ) ၏ အခွင့်အရေးကို ထိရောက်စွာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ယင်းတို့၏ လူမှုဘဝ မြှင့်တင်မှုကို ဆောင်ရွက် ရမည်။
- ၂၂။ မသန်စွမ်းသူများအတွက် လူမှုဝန်ဆောင်မှုများကို ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ၂၃။ မသန်စွမ်းသူများသည် အဆင့်မြင့်နည်းပညာများ သင်ယူနိုင်ရေးအပါအဝင် ပညာသင်ကြား နိုင်ခွင့်၊ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးရမည်။
- ၂၄။ သက်ကြီးရွယ်အိုများ ဘဝလုံခြုံရေးအတွက် လိုအပ်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုများနှင့် အထောက်အပံ့ပေးရေး အစီအမံများ ချမှတ်ရမည်။
- ၂၅။ သဘာဝနှင့်လူကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ဘေးအန္တရာယ်များ တားဆီးကာကွယ်ခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်များ ကျရောက်ပါက ထိခိုက်မှုအနည်းဆုံးဖြစ်အောင် စနစ်တကျ ကြိုတင် စီစဉ်နိုင်သော မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာ ထားရှိခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရမည်။

- ၂၆။ အလုပ်လက်မဲ့များ အလုပ်အကိုင် ရှာဖွေနေစဉ်အတောအတွင်း လစ်လပ်နေသော အလုပ်အကိုင်များနှင့် ချိတ်ဆက်ပေးသည့် အစီအစဉ်နှင့် ယင်းတို့၏ အလုပ်အကိုင် စွမ်းရည်များ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် ကူညီထောက်ပံ့ပေးသော အစီအစဉ်များ ထားရှိရမည်။
- ၂၇။ ဝင်ငွေအလွန်နည်းပါးသော အိမ်ထောင်စုများကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးသည့် အစီအစဉ်နှင့် ဝင်ငွေတိုး အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ရရှိနိုင်ရန် စီစဉ်ပေးရမည်။
- ၂၈။ လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ကရင့်ရေးရာကိစ္စရပ်များ၊ ကရင့်တိုင်းရင်းသားများ နေထိုင်သော ဒေသများရှိ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ စသည်တို့တွင် ကရင့် လူမျိုးများ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ခွင့်၊ ဦးဆောင်ခွင့်၊ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်များ ရှိရမည်။
- ၂၉။ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေး ဖော်ဆောင်ရာတွင် လူငယ်လူရွယ်များအတွက် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်ကြန်အင်လက္ခဏာများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပညာရပ်၊ အဆင့်မြင့် ပညာရပ်များကို လွတ်လပ်စွာ သင်ယူနိုင်မှုနှင့် တီထွင်ကြံဆ တွေးတောနိုင်မှုကို အာမခံသည့် လူငယ်မူဝါဒရှိရမည်။
- ၃၀။ လူငယ်ရေးရာကိစ္စရပ်များတွင် လူငယ်များကိုယ်တိုင် ပါဝင်ခွင့်၊ ဦးဆောင်ခွင့်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချပိုင်ခွင့်များ ရှိရမည့်အပြင် နိုင်ငံရေးရာ ကိစ္စရပ်များတွင်လည်းကောင်း၊ လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍများတွင် လည်းကောင်း ဦးဆောင်မှုနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှု အပြည့်အဝ ရှိစေရမည်။
- ၃၁။ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသော လူညွန့်တုံးစေသော မူးယစ်ဆေးဝါး အလွဲသုံးခြင်းနှင့် လောင်းကစားခြင်း စသည်တို့ကို ထိရောက်စွာတားဆီးရမည်။
- ၃၂။ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးအဆင့်တိုင်းတွင် ကျားမတန်းတူရေး အခန်းကဏ္ဍကို ထည့်သွင်းအကောင်အထည်ဖော်ရမည်။

နိဂုံး

တိုင်းရင်းသားများအားလုံး စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုမရှိဘဲ အေးချမ်းလုံခြုံစွာဖြင့် လူမှုဘဝများကို ပြည်စုံကုံလုံစွာဖြင့် နေထိုင်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းကြရာတွင် လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးသည် အဓိက အကြောင်းအရာဖြစ်ပေသည်။ သို့ပါ၍ လူ့ဘောင်သစ်ကြီးကို တည်ဆောက်နိုင်ရန်မှာ လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေး အခြေခံမူများကို အခြေခံကာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။